

Voorbeeldvragen examens

TOELATINGSONDERZOEK

Juli 2025

Inhoudsopgave

1. Inleiding	2
2. Voorbeeldvragen Geschiedenis	3
3. Voorbeeldvragen Maatschappijleer	9
4. Voorbeeldvragen Nederlands	13
5. Voorbeeldvragen Engels	19

1. Inleiding

Deze bundel bevat voorbeeldvragen ter ondersteuning op de voorbereiding van het toelatingsonderzoek aan de CHE. Dit toelatingsonderzoek wordt afgelegd door aspirant-studenten die niet voldoen aan de vereiste vooropleiding voor toelating tot het hbo en 21 jaar of ouder zijn.

Het toelatingsonderzoek toetst de aspirant-student met vier examens op kennis van Nederlands, Engels, geschiedenis en maatschappijleer. Voor het vak Nederlands moeten er vragen bij een tekst worden beantwoord. Daarnaast dient er een schrijfpdracht over één onderwerp uit een lijst van mogelijke onderwerpen gemaakt te worden.

Voor Engels beantwoord je in het Nederlands een aantal, in het Engels, gestelde vragen bij een Engelse tekst. Bij geschiedenis en maatschappijleer wordt je kennis getoetst door middel van open vragen.

In deze bundel zijn per vak voorbeeldvragen opgenomen zoals die ook op het examen gesteld kunnen worden.

Ben je voor ons toelatingsonderzoek geslaagd? Gefeliciteerd, dan mag je aan een hbo-studie naar keuze aan de CHE beginnen mits er geen andere aanvullende toelatingseisen zijn. Check hiervoor onze website bij de opleiding van jouw keuze.

2. Algemene voorbeeldvragen Geschiedenis (deze geven een algemeen beeld van het niveau, niet specifiek uit de derde druk)

Vraag 1

Onderstaande zes historische gebeurtenissen uit verschillende tijdvakken hebben te maken met (on)vrijheid en staan in willekeurige volgorde. Geef de juiste volgorde, van vroeger naar later. Noteer alleen de nummers.

1. Na langdurige discussies werden de 45.000 Surinaamse en Antilliaanse slaven vrije mensen.
2. Emmeline Pankhurst werd wereldberoemd door haar acties voor vrouwenkiesrecht.
3. Volgens de Franse Verklaring van de Rechten van de Mens en de Burger waren de mensen vrij en gelijk voor de wet.
4. Onder keizer Karel V werden honderden Nederlanders vanwege hun geloof op de brandstapel gebracht.
5. De horigen waren niet vrij om te verhuizen of ander werk te zoeken.
6. De toenemende welvaart gaf velen in Nederland een gevoel van vrijheid en dat werd op seksueel gebied nog versterkt door de introductie van de anticonceptiepil.

De juiste volgorde is: 5, 4, 3, 1, 2, 6.

Vraag 2

In Soemerië werd omstreeks 3300 v. C. het schrift uitgevonden.

- a. Hoe werd dit schrift genoemd?

Spijkerschrift.

- b. Hoe is het te verklaren dat juist hier het schrift werd uitgevonden?

Er was een bestuur dat van allerlei zaken een administratie diende bij te houden.

- c. Geef een voorbeeld van wat er op schrift werd gesteld.

De leveranties van boeren aan de graanpakhuizen.

Naast het Soemerische schrift ontstond enkele honderden jaren later het Egyptische schrift.

- d. Noem van het Egyptische schrift het belangrijkste kenmerk.

Het Egyptische schrift bestond uit honderden tekeningetjes die symbolen waren voor woorden.

Dankzij het schrift zijn de Soemeriërs en Egyptenaren de eerste volkeren waarvan we de godsdienst kennen.

- e. Noem twee overeenkomsten tussen de godsdiensten van de Soemeriërs en Egyptenaren.

- *Ze geloofden dat de goden alles bepaalden.*
- *De mensen moesten bidden en offeren om te voorkomen dat de goden rampen op hen afstuurden.*

Vraag 3

In een lange reeks oorlogen groeide Rome uit tot een wereldrijk. De succesvolste generaal was Julius Caesar die in 44 v. C. werd vermoord.

a. Waarom werd Caesar vermoord?

Caesar had zich laten benoemen tot dictator en zijn tegenstanders wilden de republiek redden.

Het Romeinse rijk ontstond onder meer door militaire kracht.

b. Noem drie verklaringen waardoor Rome een grote militaire kracht kon ontwikkelen.

- *De strijd werd gevoerd op een gedisciplineerde manier: goed bewapende soldaten vochten in rijen achter elkaar.*
- *Er werd een beroepsleger gevormd dat werd onderverdeeld in legioenen van 6000 man.*
- *De legioenen konden zich snel verplaatsen naar gebieden waar gevaar dreigde, omdat in het hele rijk verharde wegen werden aangelegd.*

Het Romeinse rijk groeide onder meer door de zucht naar roem, buit en gebiedsuitbreiding.

c. Hoe stonden de Romeinen tegenover de overwonnen volkeren?

Ze respecteerden volkeren en namen leden ervan op in hun leger en lieten hen meeprofitieren van de rust en welvaart in het rijk.

d. Wat betekent 'pax Romana'?

Een periode van rust en vrede.

Tegenover de joden betoonden de Romeinen zich niet tolerant.

e. Geef daar twee voorbeelden van.

- *De Romeinen verwoestten de joodse tempel in Jeruzalem.*
- *De joden werden gedwongen Jeruzalem te verlaten.*

Vraag 4

Na de ondergang van het West-Romeinse rijk (omstreeks 400 n.C.) groeiden Oost en West uit elkaar. In het westen ontstond de rooms-katholieke kerk onder leiding van de paus.

a. Hoe heette de kerk die in het Oost-Romeinse rijk ontstond?

Byzantijnse of Grieks-orthodoxe kerk.

b. Wat was het verschil in de hoogste leiding van de kerk tussen het Westen en het Oosten?

In het Westen werd de kerk geleid door de paus, in het Oosten door de keizer.

c. Wat wordt in dit verband bedoeld met de 'tweezwaardenleer'?

De geestelijke macht ligt bij de paus, de wereldlijke macht ligt bij de keizer.

Monniken speelden een belangrijke rol bij het verspreiden van het christelijk geloof via Ierland en Engeland naar het Europese vasteland waar Friezen en Saksen woonden.

d. Geef twee voorbeelden van deze monniken

Willibrord en Bonifatius.

e. Waarom was de steun van Karel de Grote bij de kerstening belangrijk? Licht het antwoord toe.

De steun van Karel de Grote was onmisbaar omdat hij geweld tegen missionarissen, kerken en kloosters niet tolereerde.

Vraag 5

De bekendste voorbeelden van christelijke expansie in de middeleeuwen waren de kruistochten.

a. Wat was de reden dat de paus in 1095 opriep tot de verovering van Jeruzalem?

De Byzantijnse keizer had de paus om hulp gevraagd tegen de Turken die grote delen van zijn rijk en van het Midden-Oosten hadden veroverd.

b. Waarom was de eerste kruistocht een militair succes?

Langs het oosten van de Middellandse Zee werden verschillende steden veroverd en ook Jeruzalem werd ingenomen.

c. Hoe was de tegenstand van de moslims bij deze veroveringen?

De tegenstand was zwak als gevolg van grote onderlinge verdeeldheid, onder meer tussen Turkse staatjes en ook tussen soennieten en sjiieten.

Christelijk Europa was in veel meer gebieden bezig met expansie.

d. Toon dit aan voor Spanje.

Christelijke koningen veroverden in Spanje steeds meer gebied op de Moren.

e. Wat is in dat verband de betekenis van het jaar 1492?

In 1492 veroverden de katholieke koningen Granada, de laatste moslimstaat in Spanje.

Vraag 6

In de welvarende steden van Noord-Italië ontstonden in de late middeleeuwen een nieuw mensbeeld, een nieuw wereldbeeld en een nieuw levensgevoel.

a. Licht dat nieuwe levensgevoel toe aan de hand van de begrippen 'memento mori' en 'carpe diem'.

De rijke Italiaanse stedelingen hielden de blik niet meer zo strak gericht op God en het leven na de dood en zij kregen meer oog voor de plezierige kanten van het leven. Hun levensmotto veranderde van memento mori (gedenk te sterven) in carpe diem (pluk de dag).

b. Hoe zag het opvoedingsideaal van de renaissance eruit?

De ontwikkeling tot verstandig en mondig individu werd een nieuw opvoedingsideaal.

c. Wat werd bedoeld met een *uomo universalis*?

De uomo universalis was het ideaal van een universele mens, iemand die zich op veel verschillende terreinen ontwikkelde.

De sterrenkundige Copernicus gaf een belangrijke aanzet tot de wetenschappelijke revolutie van de zeventiende eeuw.

d. Door welke belangrijke ontdekking werd Copernicus wereldberoemd?

Copernicus stelde dat niet de aarde, maar de zon het stilstaande middelpunt van het zonnestelsel was.

De beeldende kunstenaars van de renaissance wilden de werkelijkheid zo echt mogelijk weergeven en zij maakten niet meer alleen Bijbelse voorstellingen.

e. Hoe veranderde hun positie als kunstenaar?

De anonieme middeleeuwse meesterschilder maakte plaats voor de zelfbewuste kunstenaar die zijn kunstwerk persoonlijk signeerde.

Vraag 7

In de zeventiende eeuw kwam het handelskapitalisme tot bloei en ontstonden wereldwijde handelsnetwerken. De Verenigde Oost-Indische Compagnie (VOC) was daarin een hoofdrolspeler.

a. Wie nam het initiatief tot de oprichting van de VOC?

De Staten-Generaal van de Republiek.

b. Noem drie bevoegdheden die de VOC kreeg.

- *De bevoegdheid verdragen te sluiten met vorsten.*
- *De bevoegdheid oorlog te voeren.*
- *De bevoegdheid veroverde gebieden te besturen.*

c. Was het kooplieden toegestaan zelf handel te drijven met landen in Azië? Licht je antwoord toe.

Nee. De Staten-Generaal verleenden aan de VOC het monopolie op de handel in Azië.

In Azië was de gouverneur-generaal de hoogste baas van de VOC. Gouverneur-generaal J.P. Coen trad hard op tegen de bewoners van het eiland Banda.

d. Wat hadden de Bandanezen volgens de VOC misdaan?

Ze verkochten hun muskaatnoten ook aan anderen dan aan de Nederlanders.

e. Wat was het lot van de Bandanezen?

Coen liet de dorpen in brand steken en honderden Bandanezen als slaaf wegvoeren; vierenveertig hoofdmannen werden gearresteerd en door Japanse samoerai aan stukken gehakt.

Vraag 8

In de achttiende eeuw kwam naast absolutisme ook 'verlicht absolutisme' voor.

a. Wat wordt bedoeld met absolutisme?

Absolutisme is een regeringssysteem waarin de macht van de koning niet wordt beperkt door een grondwet of door rechten van anderen.

b. Wat wordt bedoeld met verlicht absolutisme?

Bij verlicht absolutisme gebruiken vorsten hun absolute macht om van bovenaf verlichte hervormingen in te voeren.

De Pruisische koning Frederik de Grote was een verlicht-absoluut vorst. Hij wilde zijn best doen voor het algemeen belang van het volk.

c. Noem twee maatregelen die voor zijn tijd vooruitstrevend waren.

- *Een zekere mate van persvrijheid.*
- *Godsdienstige verdraagzaamheid.*

d. Hoe stond Frederik de Grote tegenover medezeggenschap van de burgers? Licht het antwoord toe.

Hij regeerde onder het motto 'Alles voor het volk, niets door het volk'. Voor medezeggenschap vond hij zijn onderdanen te dom.

e. Waarom hoefde de adel onder Frederik de Grote geen belasting te betalen?

Hij wilde de adel niet tegen zich in het harnas jagen, want ze leverden de officieren van het leger, de belangrijkste pijler van de Pruisische macht.

Vraag 9

In Europa bestond eeuwenlang weinig nationaal besef, omdat de meeste mensen op hun eigen stad of streek waren gericht. Tijdens de democratische revoluties van de achttiende eeuw groeide het nationalisme.

a. Wat hield dit nationalisme in?

Alle leden van een volk zijn door taal, geschiedenis en cultuur met elkaar verbonden en moeten daarom verenigd zijn in een onafhankelijke natiestaat.

In de tweede helft van de negentiende eeuw groeide het nationalisme, vooral onder Duitsers en Italianen.

b. Waarom groeide het nationalisme juist bij Duitsers en Italianen?

Beide volkeren waren verdeeld over vele staten.

Na 1871 groeide in bijna alle Europese landen een nieuw soort nationalisme.

c. Noem twee kenmerken van dit nieuwe nationalisme.

- *Het verheerlijken van de eigen natie.*
- *Het zich afzetten tegen andere naties.*

d. Hoe stond Karl Marx tegenover het nationalisme? Licht het antwoord toe.

Marx was voor internationale arbeiderssolidariteit en was sterk tegen het nationalisme.

Vraag 10

Europa heeft een lange geschiedenis van antisemitisme. Daarin speelden vijandbeelden een belangrijke rol.

a. Noem drie voorbeelden van negatieve beeldvorming van joden.

- *Joden als moordenaars van Christus.*
- *Joden als geldwolven.*
- *Joden als veroorzakers van de pest.*
- *Joden als kapitalisten en uitbuiters.*
- *Joden als minderwaardig ras.*
- *Joden als gevaarlijke revolutionairen.*

b. Hoe sprak Hitler over joden? Licht het antwoord toe.

Uiterst negatief. Hitler noemde joden geen mensen, maar bacillen die moesten worden uitgedreven en vernietigd.

c. Geef twee voorbeelden van systematisch treiteren en discrimineren van joden na de machtsovername van de nazi's in 1933.

- *Joodse ambtenaren werden ontslagen.*
- *Seks tussen joden en niet-joden werd strafbaar.*

d. Wat gebeurde in de Kristallnacht van 9 op 10 november 1938?

In heel Duitsland werden synagogen in brand gestoken en winkels en huizen van joden geplunderd en verwoest. Bijna 100 joden werden vermoord en 30.000 joden gearresteerd.

e. Wat betekende de 'Endlösung' in de praktijk?

In Polen werden de 3,5 miljoen joodse Polen in getto's bijeengedreven en daar vielen door honger, ziektes en kou honderdduizenden doden. Kort na de inval in de Sovjet-Unie besloten de nazileiders alle joden te doden. Later, in 1941, werd gekozen voor vergassing die werd uitgevoerd in speciale vernietigingskampen. Van de elf miljoen Europese joden kwamen er uiteindelijk zes miljoen om.

3. Voorbeeldvragen Maatschappijleer

Vraag 1

De meeste democratische landen hebben een grondwet. Dat geldt ook voor Nederland.

a. Wat is de betekenis van de grondwet voor de Nederlandse samenleving?

De grondwet is een bindend middel in een pluriforme samenleving die uit steeds meer culturen bestaat en heel uiteenlopende waarden en normen kent.

Een belangrijk artikel in de Nederlandse grondwet is het eerste artikel.

b. Wat is de inhoud van dit artikel?

Artikel 1 verbiedt discriminatie op grond van godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht of op welke grond dan ook.

In hoofdstuk 1 van de grondwet staan de verschillende grondrechten. Meestal wordt er een onderscheid gemaakt tussen de klassieke grondrechten en de sociale grondrechten.

c. Wat zijn de klassieke grondrechten?

- *Vrijheidsrechten, zoals de vrijheid van godsdienst, de vrijheid van meningsuiting en het recht op de onaantastbaarheid van het lichaam.*
- *Gelijkheidsrechten, zoals het discriminatieverbod.*
- *Politieke rechten, zoals het kiesrecht en het recht op geheime, vrije verkiezingen.*

d. Wat is het verschil in betrokkenheid van de overheid tussen de klassieke grondrechten en sociale grondrechten?

Als de overheid een klassiek grondrecht schendt, dan kun je naar de rechter om je gelijk te halen. Dat geldt niet voor de schending van één van de sociale grondrechten. De overheid heeft wel een zorgplicht, bijvoorbeeld voor de werkgelegenheid, maar je kunt niet bij de rechter een baan eisen.

Vraag 2

Het tweede deel van het boek heeft als titel 'rechtsstaat'. In een rechtsstaat zijn een aantal rechtsgebieden te onderscheiden. Er is een belangrijk onderscheid tussen privaatrecht en publiekrecht.

a. Wat is het verschil tussen privaatrecht en publiekrecht?

- *Privaatrecht regelt de betrekkingen tussen burgers onderling.*
- *Publiekrecht regelt de betrekkingen tussen overheid en burgers.*

b. Welke drie rechtsgebieden behoren tot het publiekrecht?

- *Staatsrecht.*
- *Bestuursrecht.*
- *Strafrecht.*

c. Welke drie rechtsgebieden behoren tot het privaatrecht?

- *Personen- en familierecht.*
- *Ondernemingsrecht.*
- *Vermogensrecht.*

Vraag 3

Een hoofdstuk van het boek heeft de titel 'Discussie over de rechtsstaat'.

a. Noem twee gebeurtenissen uit de afgelopen tien, vijftien jaar waardoor de rechtsstaat ter discussie kwam te staan. Licht het antwoord toe.

- *De aanslag op het WTC in New York op 11 september 2001, omdat daarna de opsporingsbevoegdheden van de politie werden uitgebreid (Wet terroristische misdrijven).*
- *Moord op Pim Fortuyn, omdat daarna veel burgers en politici veiligheid een hogere prioriteit gaven dan de grondrechten.*
- *Moord op Theo van Gogh om dezelfde reden.*

De bestrijding van de georganiseerde misdaad heeft ook tot veel discussie over de rechtsstaat geleid.

b. Geef daarvoor een verklaring.

Bij de bestrijding van de georganiseerde criminaliteit gebruikt(e) de politie methoden die strijdig zijn met de wet en met grondrechten, zoals inijkoperaties (bijv. inbraak) en infiltratie (zich voordoen als crimineel).

Ook de bestraffing van daders leidt tot discussie.

c. Welke vier soorten straffen worden onderscheiden?

- *Vrijheidsstraf.*
- *Taakstraf.*
- *Geldboete.*
- *Bijkomende straffen.*

Vraag 4

Het derde deel van het boek gaat over de parlementaire democratie. Nederland kent drie bestuurslagen.

a. Hoe wordt de parlementaire democratie in elke bestuurslaag gerealiseerd?

- *Tweede Kamer: rechtstreeks gekozen in landelijke verkiezingen.*
- *Eerste Kamer: getrapt gekozen door Provinciale Staten.*
- *Provinciale Staten: rechtstreeks gekozen in provinciale verkiezingen.*
- *Gemeenteraad: rechtstreeks gekozen in gemeentelijke verkiezingen.*

b. Waarom is 1848 een belangrijk jaar voor de parlementaire democratie in Nederland?

- *In 1848 werd de macht van de koning ingeperkt.*
- *De macht van het parlement werd vergroot.*

In een democratie hebben politieke partijen een viertal belangrijke functies.

c. Noem deze vier functies en licht deze toe.

- *Integratiefunctie: het verbinden van mensen met vergelijkbare idealen.*
- *Informatiefunctie: het informeren van kiezers over standpunten.*
- *Participatiefunctie: het stimuleren van kiezers om actief deel te nemen aan de politiek.*
- *Selectiefunctie: het voorbereiden en voordragen van kandidaten.*

Vraag 5

Als het over politiek gaat, hanteren wij volgens het boek 'versimpelde indelingen' als progressief/conservatief en links/rechts.

a. Wat wordt verstaan onder de begrippen progressief en conservatief?

- *Progressief: vooruitstrevend, de maatschappij willen veranderen.*
- *Conservatief: behoudend, alles bij het oude laten.*

Het boek stelt dat progressief en conservatief geen handige begrippen zijn om politieke partijen in te delen.

b. Waarom niet?

Een zich progressief noemende partij zoals GroenLinks wil bijvoorbeeld niet dat Schiphol verder uitbreidt. En dat zou je conservatief kunnen noemen.

De begrippen links en rechts gebruiken we om verschillende visies op de rol van de overheid op sociaaleconomisch terrein weer te geven.

c. Van welke twee tegengestelde visies is er bij links en rechts sprake?

- *Links: sturende rol.*
- *Rechts: terughoudende rol.*

Vraag 6

Het vierde deel van het boek gaat over de 'pluriforme samenleving'.

a. Waarom wordt in het boek de voorkeur gegeven aan het begrip 'pluriforme samenleving' boven het begrip 'multiculturele samenleving'?

Bij het woord multicultureel denkt men meestal aan het verschil tussen autochtonen en allochtonen, maar er zijn meer verschillen, zoals religieuze verschillen, leeftijdsverschillen, regionale verschillen.

Tot in de jaren '60 was Nederland een sterk verzuilde samenleving.

b. Wat was die verzuiling?

Mensen organiseerden zich rondom hun geloof of levensovertuiging. Zo had elk geloof/levensovertuiging zijn eigen verenigingen, vakbonden, scholen, omroepen, kranten en politieke partijen.

In de tweede helft van de jaren '60 kwam een einde aan de verzuiling.

c. Geef daarvoor twee verklaringen.

- *De tanende invloed van de grote kerken op de leden.*
- *De opkomst van de televisie.*
- *In tegenstelling tot eerder ontstonden er steeds meer contacten tussen mensen uit verschillende zuilen, zodanig dat men zich niet meer organiseerde rondom een geloof of levensovertuiging.*

Vraag 7

De pluriformiteit in Nederland nam na de Tweede Wereldoorlog toe door de komst van mensen uit de voormalige koloniën.

a. Noem drie groepen die afkomstig zijn uit deze voormalige koloniën.

- *Indo's.*
- *Molukkers.*
- *Surinamers.*

b. Geef voor elke groep aan wat de reden voor de komst naar Nederland was.

- *Indo's hoopten op een betere toekomst.*
- *Molukkers werden bedreigd in Indonesië.*
- *Surinamers kwamen voor studie.*

Nederland werd nog meer pluriform door de komst van gastarbeiders uit de Middellandse Zeelanden. Later groeide deze categorie door gezinsvorming en gezinshereniging.

c. Wat wordt onder gezinsvorming en gezinshereniging verstaan?

- *Gezinsvorming: inwoner van Nederland wil trouwen met iemand uit een ander land.*
- *Gezinshereniging: (arbeids)migrant laat vrouw en kinderen overkomen uit het land van herkomst.*

Vraag 8

In de jaren '70 kwam de Nederlandse verzorgingsstaat onder druk te staan.

a. Welke drie aanwijzingen waren hiervoor?

- *Teveel mensen deden een beroep op een uitkering.*
- *Mensen werden te weinig gestimuleerd om een betaalde baan te aanvaarden.*
- *Er werd misbruik gemaakt van voorzieningen.*

b. Licht elke aanwijzing toe.

- *Teveel uitkeringen: gevolg van werkloosheid en toenemend aantal vrouwen dat beroep deed op uitkering.*
- *Te weinig stimulans: ten eerste geen financiële prikkel omdat een baan niet tot een hoger inkomen leidde als gevolg van verlies van huurtoeslag e.d; ten tweede mocht men werk weigeren dat niet paste bij hun ervaring en opleidingsniveau.*
- *Fraude: bijvoorbeeld samenwonenden schrijven zich in op twee adressen om zo een hogere uitkering te ontvangen.*

In de jaren '80 nam de overheid maatregelen om de ontstane problemen met betrekking tot de verzorgingsstaat te bestrijden.

c. Noem vier van deze maatregelen.

- *Bezuinigen op uitkeringen.*
- *Strengere controle.*
- *Versterken/vergroten van de eigen verantwoordelijkheid.*
- *Stimuleren van het bedrijfsleven.*

4. Voorbeeldvragen Nederlands

TOELATINGSONDERZOEK CHE EXAMENOPGAVE NEDERLANDS: TEKST APRIL 2024

Beste kandidaat,

Hieronder staat een Nederlandse tekst, waarover u vragen moet beantwoorden en een opdracht moet maken. De antwoorden moeten worden gegeven in goed Nederlands en in volledige zinnen, niet in telegramstijl. Geef de antwoorden op het CHE-tentamen papier.

Gekwelde vader van de bom

Jann Ruyters

Dagblad Trouw

9 maart 2024 zaterdag

Een fascinerende, raadselachtige, gekwelde figuur was J. Robert Oppenheimer, 'vader van de atoombom'; een man die in persoonlijkheid en daden licht en duisternis in zich verenigde. Briljant, charismatisch natuurkundige, estheet, filosoof, die in de oorlog in de woestijn in New Mexico leiding zou geven aan het wetenschappelijk team dat de atoombom ontwikkelt. De bom die Hitler moest verjagen en een einde moest maken aan alle oorlogen. De bom die Oppenheimer de rest van zijn leven op zijn magere schouders mee zou torsen. Gek genoeg meer dan president Harry Truman, de man die op de knop drukte.

Komende zondagnacht is de speelfilm Oppenheimer, met dertien nominaties, de grote kanshebber bij de Oscars; een spektakelfilm met fraaie beelden van woestijn, sterrenhemel en vuurzee, en met een mooie hoofdrolspeler. Maar ook met een aardig melodramatisch en nagenoeg onbegrijpelijk script. Zelf viel ik al na twee minuten uit het verhaal als de jonge Oppenheimer als student in het lab in Cambridge, een appel met cyanide inspuut. Daarmee probeert hij een gehate docent te vergiftigen. Huh? Het latere genie, 'vader van de atoombom', deed in zijn jeugd een poging tot moord? Uitleg blijft achterwege.

Uitleg geeft American Prometheus wel: de biografie die al in 2006 in de VS is verschenen maar pas deze week ook in het Nederlands verkrijgbaar is. Uit dit met de Pulitzer Prize bekroonde boek putte Nolan voor zijn film. Het biografenduo Martin Sherwin en Kai Bird beschikte over een overvloed aan bronnenmateriaal, naar verluidt 50.000 A4tjes aan interviews, transcripten, brieven, dagboeken, officiële documenten, FBI-dossiers. Martin Sherwin aanvaardde de opdracht in 1980, maar raakte zo verlamd door de veelheid aan informatie, plus de heftige emoties van de door hem geïnterviewden, dat hij na 20 jaar nog geen letter op papier had. Collega Kai Bird schoot te hulp.

Ondervragingen

Weer vijf jaar later was het boek toch af. Een dikke, gedetailleerde biografie is het: ruim 700 dichtbedrukte bladzijdes. Drie hoofdstukken gaan over de hoorzitting in 1954 waar Oppenheimer zich moet verdedigen tegen (onterechte) beschuldigingen van spionage voor de Sovjets, ook de kern in Nolans film. Sommige ondervragingen worden woordelijk weergegeven, spannende lectuur wel.

Prettig terughoudend is de biografie over kwantummechanica en kernfusie en -splitsing, de liefhebber komt niets tekort (denk ik), maar voor een alfa is het geen struikelblok. Evenmin vergalopperen de auteurs zich in euforie over de van kilometers afstand zichtbare felle lichtflitsen die van de nacht een dag maken bij de eerste 'Trinity'-test van de bom in New Mexico. Het >> >> accent ligt op de mens en de zoeker Oppenheimer, en het Shakespeariaanse drama rondom hem. Zijn 'triomf' en 'tragedie'.

De biografie vertelt hoe J. Robert Oppenheimer, geboren in 1904, opgroeit in een welgestelde Joods-Duits-Amerikaanse familie: 'joviale' vader zit in textiel, 'sombere' moeder is kunstschilder. Ze bezitten een appartement aan de Upper West Side in New York, een twaalf meter lang zeiljacht, een Picasso, drie Van Goghs, een ets van Rembrandt. Er wonen drie dienstmeisjes in. De kleine Robert (naar eigen zeggen toen 'een weerzinwekkend, braaf, slijmerig jongetje') is volgens zijn docenten een heerlijke leerling die ieder nieuw idee schitterend vindt. Hij houdt van dagenlange gevaarlijke zeil - en paardrijtochten; van de verhalen van Tsjechov en Katherine Mansfield. In Harvard ontdekt hij dat wat hij leuk vindt aan scheikunde eigenlijk natuurkunde is. Summa cum laude afgestudeerd vertrekt hij naar Cambridge in Engeland, naar het beroemde Cavendish Laboratory. Daar wachten eenzaamheid, frustratie, een 'donker hol' van een kamer waar hij soms van ellende over de vloer rolt. Hij is slecht en slordig in de experimenten in het lab.

En ja, uit jaloezie en frustratie spuit hij iets van gif in de appel van zijn mentor Patrick Blackett (een latere Nobelprijswinnaar); een incident dat de biografen zelf ook nauwelijks kunnen geloven. Alleen dankzij smeekbedes van vader Julius en de belofte dat hij in therapie gaat, wordt hij niet weggestuurd. Een voettocht in Corsica en het werk van Marcel Proust dat hij in zijn tentje leest, zullen hem uit zijn crisis helpen, vertelt hij later. Eindelijk een mens die denkt en voelt zoals hij!

Intens, uitzonderlijk snel van begrip en ongeduldig is de jonge Oppenheimer. En een streber. Aan de universiteit van Göttingen dienen zijn medestudenten een petitie in dat het alle aandacht opeisende 'Wunderkind' moet worden beteugeld. Hij is dan nog niet de charismatische verbinder die later in Los Alamos zijn collega's tot grootse ontdekkingen en saamhorigheid inspireert. Eenmaal opgeklommen tot professor aan de universiteiten van Berkeley en Caltech gaat het beter. Zijn studenten dragen hem op handen, ze imiteren zelfs zijn typische houterige loopje. 'De rattenvanger van Hamelen van de theoretische natuurkunde' schrijven de biografen. Een Russische studente gaat in hongerstaking om toch toelating te krijgen tot zijn colleges.

Over Oppenheimers communisme, al dan niet, zijn de biografen helder: hij had vrienden en vrouwen die communist waren, doneerde via de partij geld aan de linkse republikeinen in de Spaanse burgeroorlog, maar hij was zelf nooit partijlid. Toch zet de FBI hem al in 1941 op een lijst van 'personen die bij een nationale noodsituatie, eventueel, hangende het onderzoek, in hechtenis kunnen worden genomen'. Het weerhoudt generaal Leslie Groves niet om hem in 1942 tot leider te benoemen van de uiterst geheime operatie in Los Alamos. Codenaam: The Manhattan Project.

In een reactie op Nolans film schreef biograaf Kai Bird afgelopen oktober in The New York Times dat Oppenheimer in tijden van Trump en populisme een terechte waarschuwing is. Als de onafhankelijkheid van de wetenschap in het geding raakt en deskundigen zich niet meer kritisch kunnen uitspreken, dreigen gevaren op mondiale schaal. Toch proef je bij het lezen van het boek dat Christopher Nolan met zijn op de vete met Lewis Strauss en communistenjacht toegesneden script

eigenlijk een meer urgente film heeft laten liggen. Lees je de biografie nu de spanning met Rusland is teruggekeerd, en de wapenwedloop nieuw leven in wordt geblazen, dan biedt juist de opmaat naar het droppen van de atoombom vrij verbijsterende leesstof.

Petitie

De biografie verhaalt hoe de wetenschappers in Los Alamos in verwarring raken als blijkt dat de door hun ontwikkelde atoombom niet meer tegen de nazi's zal worden ingezet. Hitler pleegde al zelfmoord, het gaat nu om de Japanners. Die waren niet zoals de nazi's zelf ook bezig met de ontwikkeling van een nucleaire bom en daarom niet eerder doelwit. Later komen er geruchten dat in Washington zelfs al bekend was dat de Japanners zich willen overgeven, alleen president Truman had geen zin om met ze te onderhandelen over voorwaarden.

Verontruste wetenschappers formuleren een petitie dat de Japanners met de Trinity-test in de woestijn voor de bom gewaarschuwd moeten worden. Oppenheimer weigert die petitie door te spelen naar de regering. Hij is van mening dat politici beslissen over het gebruik van de bom, niet de wetenschappers zelf. Daar zal hij na Hiroshima en Nagasaki anders over gaan denken. Een voortschrijdend inzicht dat je nu opnieuw met enige angst tot je neemt. De trein snelde al over de rails, ook de bouwers zelf konden hem niet meer stoppen. <<

TOELATINGSONDERZOEK CHE
EXAMENOPGAVE NEDERLANDS: VRAGEN + ANTWOORDEN
APRIL 2024

Beste kandidaat,

Hieronder staat een Nederlandse tekst, waarover u vragen moet beantwoorden en een opdracht moet maken. De antwoorden moeten worden gegeven in goed Nederlands en in volledige zinnen, niet in telegramstijl. Geef de antwoorden op het CHE-tentamen papier.

Jann Ruyters

Gekwelde vader van de bom

Dagblad Trouw 9 maart 2024

Vragen

Vraag 1

1a) Wat betekent de titel “Gekwelde vader van de bom”?

De titel betekent dat Oppenheimer de bedenker van de bom was en jarenlang nare gedachten overhield aan het gebruik van de bom.

1b) Wat is een “estheet”?

Een estheet is iemand die streeft naar het mooie en kunstgevoelig is.

Vraag 2

2) Welk psychologisch verschil is er tussen Oppenheimer en Truman?

Oppenheimer nam de nare gevolgen van de bom zijn leven mee, Truman liet niet merken dat hij daaronder leed.

Vraag 3

3a) Hoeveel bladzijden heeft “American Prometheus”?

Het boek ‘American Prometheus’ heeft 700 dichtbedrukte bladzijden.

3b) Wat is een biografie?

Een biografie is een levensbeschrijving.

3c) Waarom is het voor een alfa niet erg dat er niet veel over kernfusie in het boek staat?

Een alfa heeft belangstelling voor mens en cultuur. Een bèta in natuur en techniek. Teveel aandacht voor de natuurkunde zou een belemmering kunnen zijn voor een alfa.

Vraag 4

Wat is het verschil tussen Oppenheimers gedrag in Cambridge en Göttingen?

In Cambridge functioneerde Oppenheimer in het geheel niet, in Göttingen was hij juist een geniale student, een 'wunderkind'.

Vraag 5

5a) Aan welke universiteiten werd Oppenheimer professor?

Oppenheimer werd professor aan de universiteiten van Berkeley en Caltech in de Verenigde Staten.

5b) Waarom is de film "Oppenheimer" een waarschuwing voor tijden van populisme?

Bij populisme is de wil van het volk een centraal punt. Oppenheimer waarschuwt ook voor ernstige gevolgen als het volk het beleid bepaalt en wetenschappers genegeerd worden.

Vraag 6

6a) Wat was de inhoud van de petitie rond de Trinity-test?

De wetenschappers wilden Japan waarschuwen voor de gevolgen.

6b) Wat vindt u van de reactie van Oppenheimer?

Oppenheimer vond toen dat hij een opdracht had van de overheid, en die gewoon uitvoerde.

Vraag 7

7a) Waarom was de bom eerst ontwikkeld? Voor de Duitsers of Japanners?

De aanleiding van de bom waren de ontwikkelingen rond een soortgelijke bom in Nazi-Duitsland.

7b) Wat is "mondiale schaal" ?

Een mondiale schaal verwijst naar effecten op wereldwijde schaal.

Vraag 8

8) Wat vindt u persoonlijk van dit artikel? Zou u de studie willen lezen? Of de film kijken? Waarom wel, waarom niet?

Elk antwoord is goed, met de goede argumentatie.

Het boeit dat een beroemd natuurkundige in de wereldgeschiedenis een belangrijke rol speelde, maar daar psychologisch door gekweld raakte. Het belang van persoonlijke ethiek wordt weer onderstreept. Ik zou eerder de film bekijken dan het wel erg dikke boek lezen.

SCHRIJFOPDRACHTEN

Schrijf een tekst met minstens 250 woorden. U moet kiezen tussen drie mogelijke opdrachten.

Opdracht 1

Schrijf een ingezonden brief met titel voor Trouw waarin u reageert op het artikel van Jann Ruyters.

Opdracht 2

Schrijf een informatieve of beschouwende tekst waarin u één van de volgende onderwerpen vanuit verschillende invalshoeken behandelt. Een informatieve tekst bevat veel voor- of inlichtende informatie. Een beschouwende tekst is een tekst met overdenkingen waarbij ook kritische kanten benoemd worden.

- Meer praktisch geschoolden in het parlement!
- Nederland is niet christelijk meer.
- Ouderen zijn ondergewaardeerd.
- Nederland moet open blijven staan voor vluchtelingen.
- Het is heel slecht als veel onderwijs in Nederland in het Engels wordt gegeven.

Opdracht 3 Van winkel naar webshop

Schrijf een betoog van minstens 250 woorden over de effecten van verschuiving van winkels naar webshops . Gebruik duidelijke argumenten voor de voors en tegens.

5. Voorbeeldvragen Engels

TOELATINGSONDERZOEK CHE EXAMENOPGAVE ENGELS: TEKST MEI 2024

Tijdsduur: 2 uur

Beste kandidaat,

Hieronder staat een Engelse tekst, waarover u vragen moet beantwoorden. De antwoorden op de vragen moeten in zo goed mogelijk Nederlands of Engels geformuleerd zijn en in volledige zinnen. U mag gerust eerst die vragen maken die u het beste liggen. Controleer dan wel of u ze allemaal gemaakt hebt en zet de nummers bij de antwoorden. In ieder geval raden wij u aan de tekst goed door te lezen, voor u de vragen gaat beantwoorden.

Arinola Omolayo says customers are buying much less because of the sharp rise in the price of food

By Nkechi Ogbonna

BBC News, Lagos

Arinola Omolayo owns a frozen food store in Ogba, a suburb of Lagos, Nigeria's commercial nerve centre, where she sells mostly imported chicken, fish and turkey.

She says she used to be happy coming to the shop, "but now I feel reluctant".

The reason is the soaring price of food. Frozen chicken now costs about 3,400 naira (\$4; £3.50) per kilo - an increase of more than 26% in the past three months.

"Customers that used to buy 1kg of fish or chicken now ask for half a kilo... my bigtime customers I usually supply... 3-4kgs, now they barely buy 1kg," she says.

Her suppliers blame the increase in the US dollar for the price rises, she says, adding it has made her goods very difficult to sell.

Food, transport and commodity prices in Nigeria have been forced higher by a fall in the naira - which has caused a spike in foreign exchange rates and driven up inflation.

Nigeria's not alone. Most Sub-Saharan African currencies are getting weaker against other global trading currencies like the pound sterling and the US dollar, resulting in the loss of value and purchasing power of these local currencies on the continent.

The naira fell nearly 40% against the US dollar between 31 December 2022 and 15 September 2023

In October, **the World Bank published a report** in which it said the currencies in Nigeria and Angola, Africa's biggest oil producers, were the two worst performing on the continent.

The naira and the kwanza lost nearly 40% of their value against the US dollar between 31 December 2022 and 15 September 2023.

"The weakening of the naira was triggered by the central bank's decision to remove trading restrictions on the official market," the World Bank said.

"For the kwanza, it was the decision of the central bank to stop defending the currency as a result of low oil prices and greater debt payments."

The report listed other African currencies that fell significantly over the same time frame, including those in South Sudan (33%), Burundi (27%), the Democratic Republic of Congo (18%), Kenya (16%), Zambia and Ghana (12%) and Rwanda (11%).

In Zambia, Africa's copper capital, the price of staple foods, including maize, meat, fish and the popular dried pumpkin leaves, has increased by more than 14% in the past five months.

In some cases prices have doubled, pushing products out of the reach of some in a country where more than 60% of the 20 million population are classified as poor, according to the country's statistics agency. Many people survive on less than \$2 a day.

Why are these currencies plummeting?

The huge gap between supply and demand for foreign currencies in these countries is one major issue.

Once there is a shortage of foreign exchange, people have to turn to alternative sources, such as the black market.

Black market rates are always worse than official rates meaning only wealthy companies and individuals can afford to use them for imports, raw materials, tuition, medical expenses, tourism and so on.

Another factor is the huge reliance on imports, a common factor among many African nations.

Many African countries import way more finished goods than they export. As a result, they need foreign currencies like the US dollar or the Chinese yuan to pay the international suppliers of those goods, increasing demand for foreign exchange, and reducing the reliance on the local currency.

The dollarisation of the economy is not uncommon in parts of the continent. In countries like Sierra Leone, some goods and services are priced in US dollars at grocery stores, thereby increasing the demand for dollars and reducing demand for the leone, the local currency. How does it affect people?

Foreign exchange scarcity or higher exchange rates force manufacturers to pay more to import their raw materials, which increases the cost of production.

Fuel is just one of the items that has been soaring in price

In most cases, the final consumer bears the additional costs via increased prices in the shops and higher transport costs.

Businesses suspend operations and investors take fright when they cannot retrieve their money in foreign currency from the central bank.

One such example is Emirates Airlines. It suspended operations in Nigeria for more than a year after it found it could not repatriate \$85m in funds from ticket sales trapped in the country.

The International Air Transport Association said altogether carriers had \$812m stuck in Nigeria, more than any other country - and almost half of the total worldwide.

Of course, you might think oil producing countries like Nigeria and Angola would have vast amounts of money and foreign exchange since oil is sold in US dollars.

However, their governments have run up huge debts that need to be serviced and which eat up foreign currency reserves. Many countries also use up vast amounts of money heavily subsidising local fuel and energy prices.

As a result, these countries don't really benefit from the soaring oil prices in the global market.

What are governments doing?

Nigeria's central bank announced it would inject \$10bn worth of foreign exchange into the market, mainly sourced from crude oil sales and foreign investments.

This will be used to pay foreign exchange debts that were previously impossible to settle because of limits on how much foreign exchange could be used.

Africa's largest economy also lifted the ban on 43 imported items, including rice, cement and steel products, which people had previously been barred from using foreign currency to buy.

That had meant such importers turned to the black market, forcing up prices.

The aim of the relaxation is to reduce demand for foreign currency, but it's opposed by local manufacturers who fear it will undermine their competitiveness.

Neighbouring gold-rich Ghana implemented its "gold for oil" policy late last year. The government uses gold instead of cash to buy oil. The idea is to reduce pressure on the weak Ghana cedi and bring in cheaper fuel in exchange for gold.

So far the scheme has saved the country about \$5bn in foreign reserves, the government said in August.

Egypt has requested a barter agreement with the world's biggest exporter of black tea, Kenya. This involves exchanging goods for goods, while Egypt saves its foreign reserves, relying less on the US dollar.

Muda Yusuf says African countries need to trade more with each other to support local currencies

Earlier this month, Zambia's central bank said it would increase the amount of foreign currency deposits that banks must hold, in an effort to build up the country's foreign exchange reserves, and support the value of the local kwacha currency.

The impact of the weak local currencies has sparked renewed debate about the full implementation of the Continental Free Trade Agreement (AfCFTA) as a way of ditching reliance on foreign currencies to trade.

Established in 2018 AfCFTA aims to create a single market for goods and services and boost intra-African trade and investment. Once it's fully up and running it will be the biggest free trade area in the world in terms of population, covering a market of 1.3 billion people.

Muda Yusuf, a director at the Centre for the Promotion of Private Enterprise in Nigeria says African nations need to trade with each other and buy locally made goods to support the local currencies.

Spiralling prices have hit Arinola Omolayo's business

But to match global standards in goods and services Africa must "strengthen productivity and competitiveness, both in price and quality", he says.

The lack of infrastructure also makes it more difficult to trade within Africa.

"The continent has weak connectivity by rail and road, which are more important than air travel, because of the volume of trade. This must be prioritised to actualise the continental free trade agreement," Mr Yusuf says.

Back in Lagos it's clear just how badly soaring prices have damaged business in Arinola Omolayo's shop.

While we were talking, no customers stopped by to buy anything.

"If it was when I was busy with sales, I won't even have the time to grant you this interview," she says.

TOELATINGSONDERZOEK CHE
EXAMENOPGAVE ENGELS: VRAGEN + ANTWOORDEN
MEI 2024

Tijdsduur: 2 uur

Beste kandidaat,

Hieronder staan de vragen, behorend bij de tekst. De antwoorden op de vragen moeten in zo goed mogelijk Nederlands geformuleerd zijn en in volledige zinnen. U mag gerust eerst die vragen maken die u het beste liggen. Controleer dan wel of u ze allemaal gemaakt hebt en zet de nummers bij de antwoorden. In ieder geval raden wij u aan de tekst goed door te lezen, voor u de vragen gaat beantwoorden. De vragen staan in volgorde van de tekst.

1. Wat voor soort bedrijf heeft Arinola Omolayo in Lagos, Nigeria?
Arinola Omolayo heeft een diepvrieswinkel in Ogba, een voorstad van Lagos, Nigeria, waar ze voornamelijk geïmporteerde kip, vis en kalkoen verkoopt.
2. Hoe heeft de sterke stijging van de voedselprijzen de zaak van Arinola Omolayo beïnvloed?
De stijgende voedselprijzen hebben geleid tot een aanzienlijke daling in de aankopen van klanten. Klanten die vroeger grotere hoeveelheden kochten, kopen nu kleinere hoeveelheden, wat gevolgen heeft voor haar verkoop.
3. Wat is volgens het artikel de belangrijkste reden voor de stijging van de voedselprijzen in Nigeria?
De waardedaling van de naira, de munteenheid van Nigeria, heeft geleid tot een piek in de wisselkoersen, wat bijdraagt aan een hogere inflatie en hogere prijzen voor voedsel, transport en grondstoffen.
4. Welke twee Afrikaanse landen hebben volgens het rapport van de Wereldbank de slechtst presterende valuta?
Nigeria en Angola, Afrika's grootste olieproducenten, werden genoemd als de twee landen met de slechtst presterende valuta op het continent.
5. Welke factoren hebben volgens de Wereldbank bijgedragen aan de verzwakking van de naira?
De Wereldbank schrijft de verzwakking van de naira toe aan het besluit van de centrale bank om de handelsbeperkingen op de officiële markt op te heffen.
6. Hoe beïnvloedt de deviezenschaarste bedrijven en consumenten in deze Afrikaanse landen?
Door de deviezenschaarste moeten fabrikanten meer betalen voor de invoer van grondstoffen, wat leidt tot hogere productiekosten. Dit resulteert op zijn beurt in hogere prijzen voor consumenten en bedrijven die problemen ondervinden bij het verkrijgen van geld in vreemde valuta.
7. Waarom heeft Emirates Airlines zijn activiteiten in Nigeria meer dan een jaar opgeschort?
Emirates Airlines schortte zijn activiteiten in Nigeria op omdat het 85 miljoen dollar aanfondsen uit ticketverkoop die in het land vastzaten, niet kon repatriëren vanwege problemen met de wisselkoersen.

8. Welke maatregelen kondigde de centrale bank van Nigeria aan om de wisselkoersproblemen aan te pakken?

De centrale bank van Nigeria kondigde plannen aan om 10 miljard dollar aan deviezen in de markt te injecteren, afkomstig van de verkoop van ruwe olie en buitenlandse investeringen. Daarnaast werd het verbod op 43 geïmporteerde producten opgeheven om de vraag naar buitenlandse valuta te verminderen.

9. Hoe heeft Ghana geprobeerd de druk op zijn zwakke munt, de cedi, aan te pakken?

Ghana heeft een "goud voor olie"-beleid ingevoerd, waarbij goud in plaats van contant geld wordt gebruikt om olie te kopen. Deze strategie is bedoeld om de druk op de zwakke Ghanese cedi te verminderen en de buitenlandse reserves van het land te sparen.

10. Welke suggestie doet Muda Yusuf, een directeur in Nigeria, om lokale munteenheden in Afrika te ondersteunen?

Muda Yusuf suggereert dat Afrikaanse landen meer met elkaar moeten handelen, lokaal gemaakte goederen moeten kopen en de productiviteit en concurrentiekracht in zowel prijs als kwaliteit moeten versterken om lokale munteenheden te ondersteunen.

**TOELATINGSONDERZOEK CHE
EXAMENOPGAVE ENGELS: TEKST
JUNI 2024**

Tijdsduur: 2 uur

Beste kandidaat,

Hieronder staat een Engelse tekst, waarover u vragen moet beantwoorden. De antwoorden op de vragen moeten in zo goed mogelijk Nederlands of Engels geformuleerd zijn en in volledige zinnen. U mag gerust eerst die vragen maken die u het beste liggen. Controleer dan wel of u ze allemaal gemaakt hebt en zet de nummers bij de antwoorden. In ieder geval raden wij u aan de tekst goed door te lezen, voor u de vragen gaat beantwoorden.

Saturday Kitchen chef Matt Tebbutt: 'I don't understand people who don't get food'

The chef and presenter talks to Prudence Wade about his kids' opposing attitudes towards food, the differences between working in kitchens and on TV and the confidence that comes with age.

As he approaches 50, Tebbutt has been reflecting on his career as a top chef
(*The Outfit/PA*)

Matt Tebbutt's children might have a professional chef on call, but the *Saturday Kitchen* star says they're not particularly keen for his input.

"My daughter won't be told anything – fair enough," Tebbutt says with a laugh.

"And my son – embarrassingly or not, I don't know – he wanted to go on a cooking course as part of his Duke of Edinburgh Award, so we sent him away for five days. I was like – I could have told you this!"

One thing his children Jessie and Henry have learned from their father is a passion for food.

"My daughter is 21 and she loves cooking. She's like me – she'll wake up in the morning thinking: 'What am I going to have for lunch?' and then she'll think: 'Where am I going to go for dinner?' She loves food, she loves cooking. But I can't tell her anything – what do I know?"

"My son is just getting into it because he's gone to uni – he's in his second year, so he's got a shared house now, so he's having to cook for himself and he keeps sending me photos of his food."

Tebbutt, 49, suggests they "picked up the vibes" from him.

"I love pottering in the kitchen. Lockdown – I'd start at two o'clock in the afternoon and spend hours – it was great, nothing else to do."

For the chef, who studied at Leiths School of Food and Wine, and worked at top restaurants before being recruited to replace James Martin on the much-loved BBC show, you either love food or you don't – and he's firmly in the first camp.

"I don't really understand people out there who just don't understand food, they don't get it, it's not a big deal, they would rather be doing something else – which is fine," he says.

"But it's such a central part of my life and always has been – I don't really understand how it cannot be. How you can't get joy out of a great tomato in the middle of August, or eating great ricotta cheese that's been made that morning."

It's such a central part of my life and always has been – I don't really understand how it cannot be. How you can't get joy out of a great tomato in the middle of August, or eating great ricotta cheese that's been made that morning

Looking back at his time working under the likes of Marco Pierre White, Tebbutt – who has teamed up with kitchenware brand ProCook – suggests the kitchen environment is a "very different pressure" to being on TV.

"If I go into full kitchen mode on telly, I'd be quite quiet and serious, and it wouldn't make great TV.

It's a very different type of pressure – in a restaurant, it's all about time and getting food 100 per cent correct. In TV land, it's again about timings, making things look good – but then you've got the pressure of having a producer in your ear telling you stuff, you're trying to talk to a guest, there's somebody over there who wants to chip in – that's been burned."

This grasp of multitasking is what Tebbutt suggests sets a trained chef and a social media foodie apart.

When you're a social media cook, he says, "You're making one dish and it looks perfect – because you've got the benefit of a good edit and you can do it 100 times.

"Whereas you get a restaurant cook on *Saturday Kitchen* and they're used to turning out big numbers and it's fast and they're doing it without thinking – that's a real skill."

Tebbutt ran his own gastropub, The Foxhunter in Wales, for over a decade, before stepping away in 2014 – and he doesn't seem convinced by the prospect of going back into hospitality.

"Never say never, but it's a very difficult time right now. I also think it is a young man's game. It can be brutal, in terms of hours, and what it takes out of you physically, mentally and from your home life," he explains.

"Obviously there's a drive and there's a love of hospitality and of feeding people – now you can do that at home for your family and friends."

Television is also full of young people, Tebbutt says, which "energises everything. That's really fun – it keeps you young and it keeps you interested in stuff that ordinarily you wouldn't be introduced to.

You reach a point where you just cook food that you like, and hopefully people like it as well
“Because it’s not just all stodgy old people like me – we get stuck in our ways, it’s boring.”

Tebbutt’s 50th birthday is approaching in December, an event he feels conflicted about.

“I kind of care but don’t care. I feel really old because I work with really young people in [the] media world.”

But there is an upside: “I’m excited in the way that it gives me a reason to book things – let’s go do this on a whim. I went to New Orleans when I left university, me and my friend drove around the state.

“I hadn’t been back until last year. I went back [and thought] this is one of the greatest places in the world, I want to go back there. So I’m going to get back there, because I’m 50. We’ll go with some friends and we’ll drink whiskey and listen to jazz and eat crayfish. I suppose it’s a good reason to do stuff.”

Reflecting on how he’s changed as a chef over the years, Tebbutt says: “You relax more. When I first set up the restaurant, it’s much to do about your own ego – look what I can do, I can cook this dish, you’re going to love it. Very often people don’t. It’s almost like you have the need to keep showing off.

“Then you reach a point where you don’t and you just cook food that you like, and hopefully people like it as well.

“It’s not fussy and overcomplicated. You can see it with certain chefs, there’s a confidence of putting two things on a plate, three things on a place, as opposed to a young guy who wants to show off.

TOELATINGSONDERZOEK CHE
EXAMENOPGAVE ENGELS: VRAGEN + ANTWOORDEN
JUNI 2024

Tijdsduur: 2 uur

Beste kandidaat,

Hieronder staan de vragen, behorend bij de tekst. De antwoorden op de vragen moeten in zo goed mogelijk Nederlands geformuleerd zijn en in volledige zinnen. U mag gerust eerst die vragen maken die u het beste liggen. Controleer dan wel of u ze allemaal gemaakt hebt en zet de nummers bij de antwoorden. In ieder geval raden wij u aan de tekst goed door te lezen, voor u de vragen gaat beantwoorden. De vragen staan in volgorde van de tekst.

1. Waarom vindt Matt Tebbutt het grappig dat zijn zoon een kookcursus volgde als onderdeel van zijn Duke of Edinburgh Award?

Matt Tebbutt vindt het amusant omdat hij, als professionele kok, zijn zoon kookadvies had kunnen geven in plaats van hem weg te sturen voor een cursus.

2. Hoe beschrijft Matt Tebbutt de houding van zijn dochter ten opzichte van koken?

Matt Tebbutt beschrijft zijn dochter als iemand die van koken houdt en gepassioneerd is over eten, net als hijzelf.

3. Wat is volgens het artikel één ding dat de kinderen van Matt Tebbutt van hem hebben geleerd?

Matt Tebbutt's kinderen hebben een passie voor eten van hem geleerd.

4. Waar schrijft Matt Tebbutt zijn liefde voor eten aan toe en wat vindt hij van mensen die deze passie niet delen?

Matt Tebbutt schrijft zijn liefde voor eten toe aan het feit dat het een centraal onderdeel van zijn leven is. Hij zegt dat hij mensen niet begrijpt die eten niet waarderen en er geen vreugde in vinden.

5. Hoe beschrijft Matt Tebbutt de verschillen tussen werken in een keuken en werken op tv?

Matt Tebbutt beschrijft de keukenomgeving als een "heel andere druk" vergeleken met tv-werk. In een restaurant draait het om tijd en precisie, terwijl er op tv de extra druk is van het omgaan met producenten, gasten en onderbrekingen.

6. Wat onderscheidt volgens Matt Tebbutt een getrainde chefkok van een foodie op sociale media?

Matt Tebbutt gelooft dat het vermogen om te multitasken, vooral in een omgeving met hoge druk, een belangrijke vaardigheid is die een getrainde chef onderscheidt van een social media foodie die zijn kookproces kan bewerken en perfectioneren.

7. Waarom aarzelt Matt Tebbutt om terug te keren naar de horeca (een restaurant runnen)?

Matt Tebbutt aarzelt om terug te keren naar de horeca omdat hij het een uitdagend en veeleisend beroep vindt, vooral wat betreft de lange uren en de tol die het eist van het fysieke en mentale welzijn.

8. Wat houdt volgens Matt Tebbutt de televisie-industrie spannend?

Volgens Matt Tebbutt houdt de aanwezigheid van jonge mensen in de televisie-industrie het spannend, geeft het energie en voorkomt het dat het eentonig wordt.

9. Hoe vindt Matt Tebbutt het om 50 te worden?

Matt Tebbutt heeft gemengde gevoelens over 50 worden. Hoewel hij zich oud voelt als hij met jongere mensen werkt, vindt hij het spannend om de mijlpaal te gebruiken als een reden om nieuwe ervaringen en plaatsen te ontdekken.

10. Hoe is Matt Tebbutt's benadering van koken veranderd in de loop der jaren, volgens het artikel?

Matt Tebbutt vermeldt dat hij in de loop der jaren meer ontspannen is geworden in zijn benadering van koken. Aanvankelijk richtte hij zich op het laten zien van zijn vaardigheden, maar nu legt hij de nadruk op eenvoud en vertrouwen en kiest hij voor gerechten die hij lekker vindt zonder constant indruk te hoeven maken.

Oude Kerkweg 100
6717 JS EDE
Telefoon: 0318 - 696 300
E-mail: info@che.nl
CHE.nl/route

 [@dehogeschoolede](https://twitter.com/dehogeschoolede) of [#CHEdede](https://twitter.com/CHEdede)
 [/christelijkehogeschoolede](https://www.facebook.com/christelijkehogeschoolede)
 [dehogeschoolede](https://www.instagram.com/dehogeschoolede)
 [CHE.nl/linkedin](https://www.linkedin.com/company/CHE.nl/linkedin)